

Projekt sociologického výzkumu

Vypracovali:

Zdeněk Trinkewitz - učo 182153

Marek Žižlavský - učo 183109

Téma:

Vliv změn postavení žen na trhu práce v ČR po roce '89 na věk žen při pořízení prvního dítěte

Poněkud nejasně formulované téma, neuhlazená větná konstrukce. Chybí obhájení, proč je Vámi zvolené téma relevantní pro sociologický výzkum.

Výzkumná otázka:

Jaký vliv má dosažená pracovní pozice žen na jejich věk při pořízení prvního dítěte? Jaký je trend vývoje tohoto vlivu po změně ekonomicko-sociálního prostředí po roce 1989?

Z textu, který je uveden níže vyplývá, že vlastně tyto dvě otázky jsou „jedna“, proto by bylo lepší jednoduše sestavit jedinou výzkumnou otázku, která by přesně vymezovala, co vlastně budete zkoumat (= souvislost mezi změnami propadu porodnosti v českých zemích a změnou postavení žen na trhu práce po roce 1989).

Vymezení předmětu a cíle výzkumu:

Výzkum bude zjišťovat možnou souvislost mezi změnami propadu porodnosti v českých zemích a změnou postavení žen na trhu práce po roce 1989.

Cílem je odhalit součinnost dosažené pracovní pozice žen na rozhodnutí o odkladu pořízení prvního dítěte a zjištění, do jaké míry je dosažená pracovní pozice pro toto rozhodnutí určující. Půjde o trendovou studii, která bude opakována každých pět let. Výzkum má poskytnout podklady pro širší chápání propadu porodnosti, jejího aktuálního slabého nárůstu a poskytnout data pro srovnání tohoto trendu ve specifickém prostředí společností postkomunistických zemí, ve kterých došlo k obdobně výrazným změnám v společensko-ekonomickém prostředí i pro srovnání se zeměmi západní Evropy.

Výzkumná jednotka:

Výzkum se omezí v prvním kole na ženy, kterým bylo v roce 1991 mezi 18-ti a 35-ti lety (ročníky 1973-1956) a které měly první dítě až po roce '91. Dva roky od změny režimu považujeme za dostačující ke stabilizaci poměrů po změnách pracovního uspořádání. U starších ročníků předpokládáme jiné důvody pro rozhodnutí o pořízení prvního dítěte, než primárně karierní. V dalších kolech výzkumu budou zahrnuty i vyšší věkové skupiny. Výzkum bude prováděn vždy na vzorku tisíce respondentek. Respondentkami budou pouze ženy zaměstnané před pořízením prvního dítěte mající už dítě.

Není zde příliš jasně vymezené období, kdy respondentky měly první dítě (po roce 1991, tj. od roku 1992 nebo dva roky od změny režimu, tj. 1991)?

Výzkumná strategie:

Půjde o kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření, které bude opakováno vždy po pěti letech – půjde o trendovou studii. Výzkum se redukuje na sledování vlivu budování kariéry (opět by prospěla lepší větná konstrukce, dokončit myšlenku: sledování vlivu kariéry na porodnost). Protože půjde o kvantitativní výzkum, neklade si za cíl zkoumat jiné, hůře uchopitelné faktory pro odkládání pořízení dětí ovlivněné změnou životního stylu, fenoménem „singles“ aj.

Respondentky budou oslovovány přes gynekologické ordinace v krajských městech, okresních městech a spádových ordinacích pro venkov. Předpokládáme, že tímto způsobem se nám podaří získat vzorek reprezentativní pro celou populaci České republiky.

Dobře zvolená strategie i způsob výběru respondentek.

Koncept:

Předpokládáme, že změny pozice žen na trhu práce mají významný vliv na jejich rozhodování o pořízení prvního dítěte (významné přerušení budování kariéry).

Předpokládáme, že čím vyšší je dosažená pracovní pozice ženy, tím významnějším bude faktorem při rozhodování o pořízení dětí. Očekáváme, že ženy na vyšších pozicích jak platem, tak statutem, budou volit odklad pořízení dítěte častěji, a budou si pořizovat děti až v pozdějším věku.

Které jsou tedy klíčové koncepty Vašeho výzkumu?

Operacionalizace:

Pracovní pozice – indikátory by měly zohlednit různý náhled na dosaženou pracovní pozici a statut v rámci různých zaměstnání jak v soukromé, veřejné, tak neziskové sféře.

Indikátory:

- Výše platu
- Dosažení rozhodovacích pravomocí / statut
- Výše dosaženého vzdělání
- Možnost dalšího kariérního postupu
- Spokojenost ženy s dosaženou pracovní pozicí

Věk při pořízení prvního dítěte

Indikátor:

- věk

Rodinný stav rodinný stav přeci nesouvisí s obsahem výzkumné otázky, nehraje roli v tom, zda po roce 1989 ubývá porodnosti kvůli kariérnímu postupu žen... souvisí s jinými aspekty, těmi se však ve svém výzkumu nezabýváte.

Indikátor:

- vdaná
- svobodná
- nesezdaná, žijící ve společné domácnosti s partnerem
- rozvedená
- vdova

Plánované rodičovství – bylo dítě plánované nebo ne? V případě že ne, jaké faktory rozhodly při neplánovaném početí o rozhodnutí nepřerušit těhotenství

Indikátory:

- dítě bylo plánováno
 - žena bude na rodičovské dovolené
 - muž bude na rodičovské dovolené
- dítě nebylo neplánováno, těhotenství nebylo přerušeno
 - jaké faktory hrály úlohu při rozhodnutí nepřerušit těhotenství?
 - práce / příjem
 - věk
 - zdravotní stav
 - přání otce

- *přání matky*
 - *přání obou rodičů*
 - *přání širší rodiny*
 - *žena bude na rodičovské dovolené*
 - *muž bude na rodičovské dovolené*
 - *náboženství / konformita*
 - *rodinný stav*
- dítě nebylo neplánováno, těhotenství bylo přerušeno
jaké faktory hrály úlohu při rozhodnutí přerušit těhotenství?
- *práce / příjem*
 - *věk*
 - *zdravotní stav*
 - *přání otce*
 - *přání matky*
 - *přání obou rodičů*
 - *přání širší rodiny*
 - *náboženství / konformita*
 - *rodinný stav*

Chybí přesnější označení toho, co je koncept a co jeho dimenze.

Pracovní hypotéza:

Předpokládáme, že spolu s indikátory vyšší pracovní pozice poroste i věk respondentek při pořízení prvního dítěte. (proč nezvolit jeden indikátor a na ten se více zaměřit?) U žen zastávajících vyšší pracovní pozice předpokládáme (opět tu není žádný indikátor konkrétně uveden, vždyť proč jste je identifikovali výše?), že dítě bylo pořízeno spíše v rámci plánovaného rodičovství. Také předpokládáme klesající vliv rodinného stavu vůči rozhodnutí o pořízení dítěte, ať už plánovaného či neplánovaného. – tato pracovní hypotéza nesouvisí s výzkumnou otázkou.

Použitá literatura:

- Bánhegyi, F. 1967. *Sociologia súčasnej rodiny*, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo
- Čermáková, M. 1997. „Postavení žen na trhu práce“. *Sociologický časopis* 33(4): 389-404
- Čermáková, M. 1997. *Rodina a měnící se gender role – sociální analýza české rodiny*. Praha: Sociologický ústav AV ČR
- Čermáková, M., H. Hašková, A. Křížková, M. Linková, H. Maříková 2002. *Podmínky harmonizace práce a rodiny v České republice*. Praha: Sociologický ústav AV ČR
- Fialová, L. D. Hamplová, M. Kučera, S. Vymětalová 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Slon
- Hattery, A. 2001. *Women, Work and Families*. Londýn: Sage Publications Ltd
- Heitlingerová, A., Z. Trnková 1998. *Životy mladých pražských žen*. Praha: Slon
- Hraba, J., F. Lorenc, Z. Pechačová 1999. *Deset rodin po deseti letech 1989-1999*. Praha: Academia
- Kučera, M. 1994. *Populace České republiky 1918-1991*. Praha: Česká demografická společnost
- Kučera, M. 1997. „K interpretaci charakteristiky demografických procesů v České republice“. *Demografie* 39(4): 269-270
- Kuchařová, V., I. Petrová 1997. „K sociálním souvislostem změn v demografickém chování mladé generace“. *Demografie* 39(4): 179-189

Maříková, H. 1999. „Proměna rolí muže a ženy v rodině“. Pp. 59-67 in Věšínová-Kalivodová, E., H. Maříková (eds.): *Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Praha: Open Society Fund.

Možný, I. 1983. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. Brno: UJEP.

Možný, I. 2002. *Sociologie rodiny*. Praha: Slon

Odehnalová, A. 2004. *Bariéry rodičovství*. Brno: FSS MU, 04/9 DIP

Rabušic, L. 2001. *Kde ty všechny děti jsou? :porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství

Slepičková, L. 2001. *Nedobrovolná bezdětnost v sociologické perspektivě*. Brno: FSS MU, 05/28 DIP

Dle Babbie str. 113 – 114 bychom neměli opomenout ani časový plán výzkumu a rozpočet (to zde chybí).

Celkově projekt má pěknou konzistenci, jednotlivé body na sebe logicky navazují.

Všechny naše poznámky se vždy vztahují k textu za nimi.

Projekt oponovali: Vaňková, Čoupková, Bubíková